

Напря́м: Реалії та перспективи Нової української школи

Гаєвець Яна Станіславівна
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки та
технологій неперервної освіти
Одеської академії неперервної освіти

ПРОБЛЕМА НАСТУПНОСТІ МІЖ ПОЧАТКОВОЮ ТА БАЗОВОЮ СЕРЕДНЬОЮ ОСВІТОЮ У НАВЧАННІ УЧНІВ МАТЕМАТИКИ

Питання забезпечення наступності між курсом математики початкової та базової середньої освіти залишається актуальним поза часом. Зокрема, значної уваги потребує дотримання наступності під час вивчення задачного матеріалу в 4-5-х класах. Сюжетні задачі виступають потужним засобом формування математичних компетентностей учнів, сприяють свідомому та активному засвоєнню навчального матеріалу.

Як свідчать наукові розвідки, проблема реалізації наступності на різних етапах навчання математики є досить дослідженою в працях багатьох науковців і методистів. Зокрема, Є. Тихеева та А. Усова досліджували проблему забезпечення наступності у вивченні математики між дошкільною та початковою ланками освіти; М. Бурда, М. Волчаста, О. Дубинчук, С. Лук'янова, А. Пишкало, Н. Салтановська та С. Скворцова – між початковою та базовою середньою освітою; Г. Гордійчук та Р. Гуревич – між базовою середньою та профільною середньою освітою. На розкриття зв'язку між середньою і вищою освітою присвячено дослідження Т. Колесник. Проблему наступності в системі неперервної математичної освіти дослідили М. Дідовик, І. Реутова та Л. Тютюн.

Окремі аспекти наступності у навчанні математики учнів початкової та основної школи розкрито у дослідженнях І. Акуленко, М. Волчастої,

О. Дубинчук, Т. Насадюк та С. Скворцової.

Підтримуючи позицію І. Акуленко [1] щодо взаємозв'язку між наступністю у вивченні геометричного матеріалу та рівнем розвитку логічного мислення учнів, М. Волчаста розробила методичну систему вивчення геометричного матеріалу в початковій школі і 5-6 класах основної школи. Дослідниця пропонує реалізувати принцип наступності в умовах рівневої диференціації навчання [6]. На думку автора, наступність передбачає: поступове ускладнення програмних вимог до геометричної підготовки учнів; концентричний розвиток навчального матеріалу за спільними змістово-методичними лініями; узгодженість у трактуванні понятійного апарату; врахування особливостей розумової діяльності учнів; доступність навчального матеріалу, поступове його узагальнення і систематизацію; взаємодію нових знань з раніше засвоєними; індивідуалізацію і рівневу диференціацію навчання.

У дослідженнях О. Дубинчук [3] наступність розглядається як один із найважливіших принципів, що забезпечує поступовий перехід від вивчення арифметики в 4 класі до вивчення математики в 5 класі та сприяє якісному засвоєнню цього матеріалу п'ятикласниками. З урахуванням принципу наступності розроблена методика вивчення арифметики в 5 класі.

Особливості сучасного стану проблеми реалізації принципу наступності між початковою та основною школою під час навчання математики в 5 класах досліджено Т. Насадюк [4]. Автором обґрунтовано доцільність використання практико-орієнтованих завдань з метою вирішення цієї проблеми.

Натомість, С. Скворцова [5] пропонує на початку 5 класу узагальнювати знання учнів про типові задачі. Повторення задачного матеріалу, як зазначає автор, має відбуватися через дослідження математичної структури та способів розв'язування задач.

Між тим, саме наступність між початковою та основною школами в навчанні розв'язування текстових задач, питання вибору методів розв'язування задач залишилися поза увагою науковців.

Аналіз змістового наповнення оновлених нормативних документів початкової та базової середньої освіти, дає підстави стверджувати, що дійсно курс математики основної школи логічно продовжує реалізацію завдань математичної освіти початкової школи, розширюючи і доповнюючи ці завдання відповідно до вікових і пізнавальних можливостей учнів. Між тим, була виявлена і певна невідповідність, зокрема, в методах розв'язування текстових задач. Так, основним методом розв'язування задач в початковій школі є арифметичний, тоді як алгебраїчний метод пропонується в додаткових темах програми, не є обов'язковим результатом навчальних досягнень учнів. Натомість, в 5-6-х класах алгебраїчний метод стає пріоритетним, поступово витісняючи арифметичний.

Тому на сучасному етапі розвитку системи освіти і досі актуальним залишається пошук шляхів вирішення проблеми наступності у навчанні розв'язування сюжетних задач учнів 4 та 5 класів. На наш погляд, певним чином цю проблему можна вирішити через логічну побудову змісту навчального матеріалу, сучасні методичні підходи, оновлення системи навчальних завдань, удосконалення методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи та учителів математики; трансформацію змісту неперервної педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Акуленко І. А. Система диференційованих вправ з логічним навантаженням як засіб розвитку логічного мислення учнів 5-6 класів при вивченні математики: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання математики. Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 2000. 19 с.
2. Волчата М. М. Наступність у вивченні геометричного матеріалу в початковій та основній школі: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання математики. Київ: НПУ ім. М. Драгоманова, 2003. 235 с.
3. Дубинчук О. С., Мальований Ю. І., Дичек Н. П. Методика викладання алгебри в 7-9 класах: посібник для вчителя. К.: Рад. школа, 1991. 254 с.
4. Насадюк Т. О. Використання практико-орієнтованих завдань для

вирішення проблеми забезпечення наступності між початковою і основною школою під час навчання математики в 5 класі. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти.* Випуск 12 (I). URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/NZ-PMFMTO/article/download/1332/1305> (Дата звернення: 12.04.2020 р.)

5. Скворцова С.О. Наступність у розв'язуванні текстових задач в основній та початковій школі. *Математика в рідній школі.* 2015. № 5. С. 8-13.